

Suun terveydenhuollon henkilöstön kuuleminen toimitila-asiassa

Suun terveydenhuollon toimitiloja koskevaa päätöstä ei ole toimeenpantu. Uudessa valmistelutilanteessa on henkilöstö esittänyt seuraavia huomioita:

Strategia

Henkilöstöä informoitiin suun terveydenhuollon toimitiloja koskevan päätöksenteon uudelleen valmistelun aloittamisesta elokuussa 2020. Asian uudelleen valmistelun perusteena on Piekkarin tarveselvityksessä esitettyjen kustannusvaikutusten huima kasvu, sekä toimitiloihin liittyvän sopimuksen 12 vuoden vuokrausehto.

Henkilöstö peräänkuuluttaa viranhaltijoiden kustannustietoisuutta jo tarveselvitysvaiheessa, jolloin investoinnin todellinen kustannustaso olisi luotettava, ja tehdyt päätökset voitaisiin toimeenpanna päätöksen mukaisesti. Epätietoisuus ja muutosten epävakaisuus eivät herätä luottamusta strategiseen johtamiseen.

Talouden johtamiseen kuuluu todellisten kokonaiskustannusten laskeminen, joilla lakisääteinen, terveydenhuoltolain mukainen hammashoidon velvoite toteutuu. Palvelutarve on todistetusti kasvanut, mutta henkilöstöresurssia ei ole lisätty vastaamaan kasvanutta kysyntää. Muita ratkaisuvaihtoehtoja punnitessa tulee huomioida, että valtakunnallisessa kustannusvertailussa Rovaniemen kaupungin suun terveydenhuollon toiminta on kustannustehokasta ja edullista palveluntuotantoa. Kasvavaan palvelutarpeeseen on vastattu kehittämällä omaa palvelutuotantoa kustannustehokkaammaksi mm. Joustava klinikka- toimintamallilla. Hyvällä ja kokonaisvaltaisella perusterveydenhuollon suun terveydenhuollolla pystytään ehkäisemään myös kalliimman erikoissairaanhoidon tarvetta, ja näin ollen kustannusten syntymistä. Kun palveluntuotanto on kunnan omana toimintana, strategisen toiminnan ohjaus on vahvempaa ja omassa toiminnassa voidaan tehdä nopeitakin muutoksia verrattuna palveluiden ostoon muilta toimijoilta. Myös erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon keskinäisten tehtävien jako on helpompaa.

Valmistelussa olevan toimitilamuutoksen yhteydessä on tärkeää selvittää, mikä on muiden palveluntuottajien tosiasiallinen mahdollisuus vastata alueen palvelutarpeeseen, palvelukokonaisuuden segmentointiin ja sopimuskauden pituuteen. Mikäli kaupungin omista toimitiloista pääosin luovutaan, tulee varmistaa, pystyykö yksityinen sektori vastaamaan luotettavalla tavalla palvelutuotannosta koko sopimuskauden ajan, sovitulla tavalla. Huoli on kustannustason noususta yksityisen palveluntuottajan osalta, jolloin suun terveydenhuollon kokonaiskustannukset nousevat nykyisestä, huolimatta omien toimitilojen lakkauttamisesta.

Palvelutuotannon uudelleen suunnittelu strategisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla tulisi tehdä yhdessä avoimesti henkilöstön kanssa. Suun terveydenhuollon toimijat ovat hammashoidon asiantuntijoita, joilla on paras tietämys alueen väestön suun terveydenhuollon tarpeista ja haasteista. Toiminnan kehittämisen edellytys on tämän asiantuntijuuden hyödyntäminen. Uhkakuvana nähdään nykyisen henkilöstön sitoutumattomuus toimia monitoimijaisessa palveluverkossa.

Henkilöstöasiat ja johtaminen

Henkilöstöä huolestuttaa työntekijän asema mahdollisen yksityisen palveluntuottajan uutena työntekijänä. Heidän kokemuksensa mukaan yksityinen työehtosopimus on eduiltaan huonompi. Osittain tästä syystä henkilöstöä on siirtynyt yksityissektorilta kunnalliseen terveydenhuoltoon. Mikäli päädytään hammashoitoloiden lakkauttamiseen, huolena ovat mm. henkilöstöresurssin sijoittelun perusteet, irtisanomisen uhka ja eriarvoisuuden kokemukset. Epätietoisuus tulevasta luo osaltaan epäluottamusta työnantajaa kohtaan. Henkilöstöä mietityttivät myös työaikaan, palkkaukseen, eläkkeeseen ja vuosiloman määrääntymiseen liittyvät asiat mahdollisen yksityiselle työnantajalle siirtymisen myötä.

Suun terveydenhuollon toimitila-asia on käsitelty osana muita terveystalouden toimitilamuutoksia. Samassa päätöksessä hyväksytyt terveysneuvonnan ja kuntoutuksen toimitilamuutokset on toimeenpantu ja yksiköt ovat jo muuttamassa uusiin toimitiloihin. Henkilöstö kokee, että kaikkia työyhteisöjä ei kohdella tasavertaisesti.

Kliininen suun terveydenhoitotyö

Monituottajamallin haasteena nähdään asiakaskokemuksen pirstaloituminen. Kokonaishoidon vastuu on vaarassa hajautua, mikäli monituottajamallissa työnjakoa ei saada selkeästi sovittua julkisen ja yksityisen palveluntuottajan kesken. Suun terveydenhuollon kehittämisen, suunnittelun ja toimintamallien näkökulmasta tulisi pohtia myös mahdollista palvelun tuottamista kokonaan yksityisen palveluntuottajan toimesta. Kliininen hammashoitotyö on tällä hetkellä monipuolista asiantuntijatyötä, asiakassegmentoinnin myötä työn luonne voi muuttua yksipuolisemmaksi ja osaaminen kaventua. Huolena on yksityisen palveluntuottajan "rusinoiden

poimiminen pullasta”. Käytännön työtehtävien ja toimintatapojen mahdollinen erilaisuus voi heijastua hammaslääketieteen laatuun, josta järjestämisvastuu on kuitenkin peruskunnalla. Viimeaikainen kansallinen poikkeustila Covid-19 koronatilanteessa näytti myös julkisen terveydenhuollon vahvuuden. Suun terveydenhuollon henkilöstöä voitiin sijoittaa epidemiatyöhön terveydenhuollon muihin kriittisiin toimipisteisiin.

Suun terveydenhuollon oma palveluntuotanto

Suun terveydenhuollon henkilöstö haluaisi selvittävän vaihtoehtoisia toimitilaratkaisuja, mikäli päätös Pienteollisuustalon keskitetystä hammashoitolasta kumotaan. Toiminnallisena vaihtoehtona esitetään selvittävän mahdollisuutta vuorotyöhön, jolloin nykyisiä toimitiloja hyödynnettäisiin kustannustehokkaammin. Omassa palvelutuotannossa on kehitetty ansiokkaasti Joustava klinikka -toimintamallia, jossa on käytössä toiminnanohjausjärjestelmä. Tällä kehittämistyöllä saatiin hoidon saatavuus lain edellyttämälle tasolle ja asiakaspalaute on ollut hyvin myönteistä. Valitettavasti monitoimijamallissa Joustava klinikka-toimintamallia ei voida hyödyntää eikä suunnitellusti laajentaa, sillä se edellyttää henkilöstöresurssin keskittämistä laajempaan toimitilaan. Keskitetyssä hammashoidon kokonaisuudessa kehittämistyötä olisi voitu edistää edelleen ja hoidon saatavuutta tehostaa vielä lisää.

Suun terveydenhuollon palvelutuotanto yksityiseltä sektorilta

Vaihtoehtoisena ratkaisuna palveluiden osto yksityiseltä palveluntuottajalta edellyttää vahvaa hankintaosaamista. Työnjako kunnan ja yksityisen palveluntuottajan välillä tulee olla selkeää ja segmentointi vahvasti perusteltua. Kuinka määritellään esim. palvelusetelin arvo siten, että asiakas/ potilas saa laadukasta, kokonaisvaltaista suun terveydenhuoltoa ja hoidon jatkuvuus turvataan. Erilaiset potilastietojärjestelmät aiheuttavat haasteita tiedon kulkuun esim. akuuttipotilaan hoitosuunnitelma ja sen toteuttaminen sekä jatkohoitoa vaativan potilaan kokonaishoidon vastuu. Mikäli hammaslääketieteellinen näkemys hoidon kokonaisuudesta nähdään erilaisena kunnan ja yksityisen palveluntuottajan välillä, on se riski potilaan suun terveydelle. Lisäksi yhdenvertainen ja tasalaatuinen suun terveydenhoitotyö on laissa määritelty.

Mikäli päädytään monituottajamalliin suun terveydenhuollon palvelujen tuottamiseksi, tulee varmistaa kaikkien toimitilojen riittävyys, saavutettavuus ja toiminnallisuus. Terveydenhuollon toimitilojen tulee olla esteettömät ja niissä tulee tuottaa laadukasta, tutkittuun tietoon perustuvaa hammaslääketieteellistä palvelua asiakaslähtöisesti.